

Центри Освіти Дорослих
Освіта як суспільна відповідальність

2011, Берлін

Передмова

Інвестиція у майбутнє

Професор, доктор Rita Süßmuth, Президент Німецької Асоціації Освіти Дорослих (German Adult Education Association)

Центри освіти дорослих (надалі – Центри), від самого моменту їх створення, реагували на зміни у розумінні освіти та виникнення нових потреб окремих індивідів та суспільства загалом. Центри тісно пов'язані з демократичним розвитком. Знадобилося багато часу, поки освіта була визнана громадянським правом для всіх і кожного.

Освіта для всіх, незалежно від соціального класу, статі, освіти, віку, релігії, ідеології чи національної приналежності: ці засади є частиною базового розуміння концепції Центрів освіти дорослих. Ніхто не має бути залишеним поза увагою.

Центри освіти дорослих, несучи суспільну відповідальність, є місцями соціальної інтеграції. Вони є цілісними, проте не одноманітними, освітніми майданчиками для різноманітних груп з різними стартовими позиціями і потребами у навчанні. Центри не розділяють, радше приєднують; не «сортують» за соціальним походженням, не розмежовують академічну та неакадемічну подальшу освіту. «Вчимося разом» є не лише гаслом, а практикою, що вимагає індивідуального розвитку та диференціації учнів у класі.

Для деяких це починається з курсу грамотності чи заповнення «освітніх прогалів», для інших - з вивчення мови або розвитку інтересу до сфери сучасних ЗМІ, тем здоров'я чи екологічної освіти. І те й інше можливо: навчання як другий шанс, і разом з тим розширене та прогресивне навчання. Саме взаємодія між викладачами та учасниками та особливий спосіб навчання і є тим, що вирізняє Центри освіти дорослих поміж інших закладів навчання. Навчання та контакти є одним і тим же. Навчання в галузі освіти дорослих в основному базується на вільній волі, свободі вибору того, що відповідає освітнім потребам людини або того, що розглядається як нагальна потреба. Люди відчувають які знання і навички необхідні їм для участі в професійній, соціальній, політичній та культурних сферах життя.

Освіта для всіх стала однією з головних проблем сучасного суспільства. Безперервна освіта є необхідністю для кожного з нас. Не вистачає тільки закріплення Безперервної освіти в системі освіти, зокрема її належного фінансування. Освіта є суспільним благом, яке має захищатися. Доволі довго існувала потреба у діях, спрямованих на наступне: хто буде нести відповідальність за це суспільне благо в системі безперервної освіти? Федеральний уряд і уряди земель повинні, нарешті, усвідомити свою державну відповідальність і сприяти розвитку безперервної освіти у зв'язку з її важливою соціальною функцією.

Без адекватного фінансування, попит на освіту для всіх залишатиметься винятково «програмним» попитом і число обділених в навчанні буде зростати все далі. Це ні у якому разі не може і не повинно допускатися.

Ми склали програмний маніфест з викладом позиції Центру освіти дорослих – «Освіта як суспільна відповідальність». Ми дякуємо всім задіяним сторонам, особливо проф. Ергарду Шлутцу (Erhard Schlutz), чий глибинні знання теорії та практики у галузі безперервної освіти стали основою для цього документа. Тепер прийшов час для нас, тих хто розуміє весь дух місії, вивести поняття безперервної на рівень загального сприйняття як «саме собою зрозуміле».

До потужного Центра освіти дорослих

Dr. Ernst Dieter Rossmann

Голова правління Німецької асоціації освіти дорослих

Протягом двох років Центри освіти дорослих спільними зусиллями намагалися подолати шлях до нового свого образу та виконати завдання, які б дозволили створення моделі безперервної освіти як суспільної відповідальності; вони документували та обговорювали проблеми та перспективи на майбутнє; та впроваджували вищеназване в свої програми.

Проте, були голоси сумнівів, чи дійсно таке позиціонування є потрібним, так як конкретні та дуже успішні досягнення говорять самі за себе. Відповідь для Центрів, як освітніх динамічних організацій, може бути лише наступною: саме цей успіх спонукає Центри освіти дорослих знову і знову демонструвати своїм партнерам, слухачам, а також своїм співробітникам, що вони, Центри, присутні на ринку та є відкритими для дискусій. Тільки завдяки цій якості ми перетворилися на провідну установу подальшої освіти в Німеччині. І лише так зуміємо залишатися такими і в майбутньому.

Завдяки таким інтенсивним дискусіям виникає найважливіше – досвід. Центри освіти дорослих в Німеччині, а також їх головні організації в землях та у федеральній системі загалом, активно встановлюють зв'язок між науковими і практичними колами та проблематикою, що формується знизу, разом з демократичним процесом прийняття рішень . Це ми можемо.

Крім того, хочеться висловити особливу подяку доктору Шлутцу, який створив багатогранний проект тексту цього маніфесту. Він активно сприяв та з великою особистою відданістю був задіяний до переговорного процесу Консультативної Ради Асоціації. Професор доктор Клаус Майзель і його редакційна команда, з великою відданістю, детальною роботою і допомогою, взяли на себе завдання редакції тексту. Окрема повага і вдячність багатьом співробітникам Центрів освіти дорослих у різних регіонах, місцевим асоціаціям та робочим групам, членам Ради і, нарешті, Генеральній Асамблеї, які працювали так широко, конструктивно і грамотно як над предметом, так і над формою цього проекту. Маніфест, таким чином, є і їх надбанням. Саме це і надає цьому документу особливий авторитет.

Презентуючи цей документ, ми поєднуємо прохання і запрошення, нас цікавить не тільки постійна підтримка Центрів освіти дорослих, а й допомога через ставлення перед ними викликів, стимулів та зворотнього зв'язку. Ми хочемо зацікавити та залучити до цього наших прихильників в суспільстві, громадські адміністрації, парламенту та уряду, а також наших чисельних місцевих та міжнародних партнерів у сфері бізнесу та суспільства, науки та ЗМІ. Ми впевнені, що в майбутньому наше партнерство повинне зростати та поширюватись, оскільки це дійсно необхідно.

1. ЗМІСТ

1. Прагнення до руху та незмінність засадничих принципів.....	5
2. Центри освіти дорослих як освітні центри на місцях	6
2.1 Безперервне навчання для всіх: принцип та обов'язок	6
2.2 Стабілізація спільноти та суспільна місія	8
2.3 Освітній оптимізм і цілісне розуміння освіти.....	9
2.4 Професія та професіоналізм	10
2.5 Фінансування Центрів освіти дорослих та їх рентабельність.....	11
3. Нове навчання: досягнення Центрів освіти дорослих	13
3.1 Соціальні зміни та індивідуальні освітні потреби	13
3.2 Багатство програми	14
3.3 Різноманітність культури навчання	19
3.4 Інновації та управління якістю	20
3. Майбутні перспективи Центрів освіти дорослих	21
4.1 Сфери напруженості та напрямки дій для безперервного навчання	21
4.2 Кількісне розширення і якісний розвиток	22
4.3 Умови для успішного подальшого навчання	24
4.4 Центри освіти дорослих як частина освітнього ландшафту громад	25
4.5 Інвестиції в майбутнє для потужності Центрів освіти дорослих	28
Узагальнення : Чому варто інвестувати більше у Центри освіти дорослих?	30

1. Прагнення до руху та незмінність засадничих принципів

Всім відомі такі заклади як Центри освіти дорослих. Тільки вони здатні охопити настільки широкий діапазон послуг безперервного навчання, що кожен зможе знайти для себе доступну освітню пропозицію. Вже більш ніж півстоліття, як Центри освіти дорослих міцно закріпилися у повсякденному житті нашої республіки. Їх успіх у Німеччині, перш за все, нерозривно пов'язаний з метою активізації демократії. Освітні місії Центрів мають свої корені ще в ідеях Просвітництва та можуть бути віднайдені в універсальних засадах прав людини. В них безпосередньо задіяні право на освіту, можливості безперервного навчання, засади рівних можливостей; інакше кажучи, Центри виступають за реалізацію гуманістичних ідей як в сьогодні, так і в завтрашньому дні.

Однак, не завжди освіта для дорослих сприймалася як саме собою зрозуміле явище. Для визнання освіти як суспільного блага та сприяння наданню ініціативам по освіті дорослих інституційних форм, необхідним було створення демократичної держави. Відповідно, Центри освіти дорослих пройшли свій перший етап становлення ще на початку Веймарської республіки. Для розвитку нової демократії було необхідно не лише, щоб певний сегмент населення працював на її благо, а й щоб загальне громадське мислення було спрямоване на демократичні хвилі. Зокрема, представники робітничого класу мали надолужити згаяний час і присвятити час своїй самоосвіті, не будучи при цьому обмеженими нав'язаними релігійними поглядами, продиктованими політичними переконаннями або навіть вимогами щодо партійної приналежності.

Під час нацистської диктатури Центри освіти дорослих піддавалися масовим репресіям, були закриті або включалися під іншими назвами до навчального режиму. У післявоєнний період вони були відновлені в процесі будівництва демократії та зуміли знову закріпитися, найчастіше за підтримки союзних окупаційних сил та тих небагатьох, хто повернувся до Німеччини із заслання. «Освіта для громадянства» був одним з керівних принципів та гасел відновлення Центрів.

Після розколу країни Центри освіти дорослих також були змушені прямувати різними шляхами. У НДР вони були інтегровані у державну систему освіти. Відповідно, вони реалізовували політичні та ідеологічні принципи державних керівників. Їх основним завданням було забезпечення шкільної кваліфікації та знання мови, а також надання підготовки для спеціалізованого курсу навчання. Західна ж течія Центрів освіти дорослих зберегла свою багатопрофільність та, окрім того, доповнила свої освітні пропозиції у контексті освітньої реформи 70-х років, що зробило навчання більш систематичним та фахово-спрямованим, ніж раніше.

Вже до кінця 1989 року Центри освіти дорослих Східної та Західної частин країни відновили тісні контакти між собою, адже возз'єднання Німеччини не могло не призвести до злиття організації під однією егідою.

Таким чином, Центри освіти дорослих базувалися, від моменту їх заснування в першій німецькій демократії та після їх відновлення на другому етапі, на інтересі до освіченості населення і зусиллях персоналу з навчання. Політичні та культурні перетворення 70-х і 80-х років надихнули активістів Центрів освіти дорослих до роботи над новими сферами, такими як гендерна рівність, навколишнє середовище та проблеми міграції. Нові напрями добре сприйнялись як населенням так і співробітниками Центрів. Ідеї емансипації, активної участі у житті суспільства та інтеграції стали керівними принципами для розвитку та руху центрів. Центри освіти дорослих, через призму своєї бурхливої історії та діяльності зрозуміли, що разом зі змінами умов життя та новими викликами і можливостями, освітні потреби людей

також зазнали змін. Центри мали виправдати ці виклики, вносячи зміни до своїх програм, і навіть не виключали певне оновлення напрямів діяльності. Окрім того, постійні соціальні, економічні та політичні зміни незмінно вимагали визнання та ідентифікацію Центрів освіти дорослих як державних, демократично відповідальних освітніх установ.

Питання про ідентичність та місії у змінених умовах є частиною процесу постійного самовдосконалення Центрів освіти дорослих. Вирішення цих питань стимулює укріплення інноваційної здатності Центрів. Попри всі відмінності в структурних особливостях роботи Центрів освіти дорослих і все розмаїття окремих незалежних Центрів освіти дорослих, рух вперед завжди базувався на ідеї, що становила серцевину діяльності Центрів освіти дорослих: освіти як суспільної відповідальності.

Завдяки своїй готовності та здатності адаптуватися до нових умов Центрам освіти дорослих вдалося протягом всієї своєї історії спонукати прагнення до здобуття освіти у різних груп населення та поєднати сучасні освітні потреби населення з майбутніми потребами суспільства. Саме тому вони зуміли стати уособленням провідних установ для безперервної освіти дорослих. Отож, Центри освіти дорослих були і залишаються гнучкими, готовими до змін і в той же час залишаються незмінними у своїй основі.

2. Центри освіти дорослих як освітні центри на місцях

Центри освіти дорослих відкриті для всіх громадян. Виправдано, що вони стали найбільш відомою в Німеччині інституційною ланкою у продовженні освіти. Вони не тільки пропонують різноманітні підходи до безперервної освіти, а й створюють нові потреби в сфері освіти і створюють можливості навчатися з радістю та задоволенням. Саме тому вони докладають особливих зусиль заради тих людей, хто свого часу не відчув переваг безперервного навчання, адже ніхто не має залишитись без уваги.

Центри освіти для дорослих, таким чином, є частиною системи громадських послуг. Завдяки широкому спектру пропозицій, інноваційним проектам, зв'язкам з іншими активістами вони збагачують місцеве освітнє середовище та сприяють зростанню потенціалу регіону.

2.1 Безперервне навчання для всіх: принцип та обов'язок

Навчання для всіх

Відкритість є принципом та особливістю роботи Центрів освіти дорослих: установи відкриті для людей із різних соціальних ланок та з різним рівнем доходу, походження та наявності культурних чи інших особливих потреб. Вони приймають людей з різними, а інколи й протилежними світоглядами. Місця, де проходить навчання, розташовані близько до помешкань учнів. Їм характерна відсутність «бар'єрів» освітніх пропозицій, які базовані на соціальних легкодоступних цінах.

Опитування учасників з різних верств населення підтвердило, що протягом їх життя вони приймали пропозиції Центрів. І Центри освіти дорослих зуміли зацікавити не лише ті групи, які були загалом зацікавлені в освіті, а й тих хто якимось чином був попередньо обмежений в освітніх послугах. Крім того, їм вдавалось надавати свої послуги більш чітко та якісніше у порівнянні з іншими пропозиціями.

Водночас, Центри освіти дорослих є соціальними центрами де навчаються з приємністю. Сприятлива атмосфера в групах та гарне навчальне середовище – незмінні чинники, що пропагують есенцію спільноти. Гарні спогади, що залишаються після пройденого навчання, спонукають до бажання продовження. Таким чином, Центри освіти дорослих є не просто

ресурсом для інтенсивного та обмеженого в часі розповсюдження знань, а й місцями для довготривалої спільної діяльності.

Різноманітність життєвих ситуацій

Центри освіти дорослих пропонують універсальні програми, інформують про освітні можливості та спонукають зацікавлення до проблемних аспектів навчання, творчої діяльності. Окрім того, Центри вчать правильно сприймати ці виклики та розуміти їх.

Отже, Центри освіти дорослих перш за все спрямовані на три аспекти освіти дорослих і продовженого навчання, які мають біографічні основи:

- *Відновлювальне навчання – задля поновлення втрачених минулих знань; наприклад шкільної програми, загальної та професійної освіти, іноземних мов;*
- *Розвиток та закріплення існуючих навичок та компетенцій, таких як медіа та мовні навички, комунікабельність та здатність до навчання, соціальні навички;*
- *Подолання особистих викликів, професійних та соціально-життєвих ситуацій*

«Біографічна» перспектива підсилює, загострює погляди на всі сфери та на всіх етапах життя та навчання. Це ще більше вимагає від Центрив звертати увагу на створення своєрідних «переходів» в циклі по життєвого навчання. Тому, щоб задовольнити потреби своїх слухачів, Центри будують мости в їх житті, кар'єрі та навчальному життєписі.

Щоб спростити вибір спеціалізації та напрямку навчання Центри, надають слухачам також консультаційні послуги. Окрім того, частина програм безпосередньо створена та адресована на конкретні цільові групи та життєві ситуації. Зокрема, пропонуються особливі навчальні курси для осіб похилого віку, які бажають продовжувати навчання; програми для тих, хто прагне повернутися до роботи. Також враховуються потреби та особливості людей з обмеженими можливостями та інших груп, що стикаються з певними перепонами у навчанні.

Різноманітність освітніх потреб

Громадяни вбачають переваги Центрив освіти дорослих у широкому діапазоні програм та регіональній покритті. Центри популярні через такі якості як: серйозність, надійність, якість, бажання створити максимальну близькість до клієнта, врахування широкого спектру освітніх потреб.

Жіноче населення змогло особливо оцінити та відкрити для себе послуги центрив освіти дорослих як місце для здобуття освіти та кваліфікації, можливостей особистісного формування, водночас формуючи та змінюючи самі центри. Гендерна рівність та підтримка жінок є важливими завданнями Центрив не тільки по відношенню до слухачів, а й до працівників. Як приклад віддзеркалення освітніх потреб, центри працюють над темами, що стосуються статевих відмінностей. Вони переймаються рольовими моделями та соціальною орієнтацією. І ці спеціальні можливості для навчання збільшують шанси на працевлаштування і соціальну участь.

Високий індивідуальний попит населення є і залишатиметься важливим джерелом доходу для Центрив освіти дорослих. Однак, при всьому його різноманітті, це не все, чого Центри потребують. Вони також реагують на підвищення попиту серед інституцій – наприклад, від кадрових агентств, компаній і донорів проектів – розуміючи їх потреби та надаючи відповідні пропозиції.

Цілеспрямоване навчання та активна участь

Попри те, що зміст деяких навчальних курсів накладає певну відповідальність на слухачів, зокрема інтеграція та заходи підтримки зайнятості населення, в основному навчання в Центрах для більшого числа учасників є добровільним та незалежним. Саме добровільність позитивно вирізняється серед інших навчальних умов, які для багатьох людей є переживаннями, пов'язаними з примусом. Добровільна основа сприяє не лише особливій мотивації слухачів, але і забезпечує прозорість та участь у діяльності Центрів через активне формування членства в дорадчих органах та асоціаціях підтримки – часто самі учасники беруть на себе відповідальність за свої Центри.

Регіональність – від національного до міжнародного рівня

Центри освіти дорослих існують всюди. Складаючись з близько 1000 незалежних установ Центри освіти дорослих являють собою унікальну загальнонаціональну мережу місцево базованих інституцій продовженої освіти та культурних установ. У сільських регіонах Центри освіти дорослих часто бувають ледь не єдиними закладами освіти дорослих. Через ці переваги в розташуванні вони забезпечують всеосяжну первинну допомогу з продовженого навчання та впроваджують особливо успішні регіональні і загальнонаціональні освітні кампанії.

Центри освіти дорослих є відкритими: в силу багатомовності співробітників, а також великої кількості іноземців та іммігрантів серед учасників та викладачів вони мають сильний міжкультурний вплив, мають міцні міжнародні зв'язки завдяки локальному партнерству, проектам ЄС та роботі своїх мережевих організацій. Створюючи глобальні зв'язки, вони тим самим полегшують діалог між культурами через мультикультурні заходи у своїх закладах і різноманітне партнерство в громадах та регіонах.

2.2 Стабілізація спільноти та суспільна місія

Єдність – тісний зв'язок в межах спільноти – також є істотною рисою Центрів освіти дорослих. Центри безпосередньо чи опосередковано підтримуються місцевими органами влади і таким чином стають демократично узаконеними. У містах, містечках і районах мегаполісів Німеччини, Центри освіти дорослих є фактично єдиними централізованими інституціями публічних послуг в галузі навчання.

Суспільна місія

Суспільна місія Центрів освіти дорослих визначається державою та втілюється місцевими громадами. Вона перш за все стосується надання подальшої комплексної освітньої програми для всього населення. Громада всіляко підтримує освітні програми Центрів – громадяни активно залучаються до програм допомоги людям без достатньої освіти, які в постіндустріальну епоху створюють проблему групи. Таким чином, Центри освіти дорослих мають профілактичний ефект щодо соціального та професійного «розмежування» і беруть на себе важливу суспільно корисну функцію. Не останню роль у популярності Центрів відіграє особливість їх політики розташування.

Центри освіти дорослих, як місця продовженого навчання, є простором для розвитку, і майданчиком для культурного злиття всієї громади. Вони спираються на потреби місцевих регіонів і служать форумом інтересів та потреб всього суспільства – тим самим суттєво сприяють розвитку спільноти. Численні пропозиції з навчання професійним кваліфікаціям спрямовані на перспективи регіонального розвитку. Підвищення кваліфікації персоналу спільноти загалом активно задіяне в центрах освіти.

В часи зростаючих вимог до інтеграції, Центри освіти дорослих стають важливими місцями комунікації між поколіннями, національностями та культурами. В цьому і полягає їх

інтегративна функція. Вони звертають свою увагу на цільові групи, які потребують освітньої «корекції», і цим створюють ще більше можливостей на місцевому рівні. Будучи учасниками ринку праці та провідниками соціальної політики, вони суттєво скорочують соціальні витрати.

Освітні ландшафти та регіональний розвиток

Центрам освіти дорослих властива гнучкість. Вони здатні швидко адаптуватися до нових викликів і тому активно використовуються для інноваційних проєктів у сфері освіти. Їх компетенція стає все більш необхідною для комплексного консультування в сфері освіти та управління переходами між різними секторами освіти та професійної підготовки. Їх досвід та ключові компетенції завжди готові для формування суспільного та регіонального освітнього ландшафту майбутнього.

Широке розмаїття програм Центрів освіти дорослих в свою чергу створює велику кількість каналів зв'язку далеко за межами освітнього сектору, зокрема, з культурними та молодіжними центрами, міграційними установами. Окрім того, вони роблять вагомий внесок у розвиток культурної життєздатності громади і роблять ці громади привабливими для її мешканців, вносять життя всередині міст і місцевих центрів, що забезпечує їх значну економічну цінність для місцевого співтовариства. Таким чином, Центри зміцнюють громаду і тим самим підвищують конкурентоспроможність всього регіону.

2.3 Освітній оптимізм і цілісне розуміння освіти

Центри освіти дорослих розуміють освіту наступним чином: освітній потенціал кожної людини переважає над їхніми потенційними освітніми недоліками. Безперервне навчання можливе лише завдяки постійній мотивації до подальшої освіти і здібностей, які досить зарано закладаються. Центри керуються у своїй роботі цілісним, інтегративним розумінням освіти: базова освіта є настільки ж важливою, як і професійна.

Освітній потенціал

Центри освіти дорослих забезпечують орієнтацію в чисельних соціальних змінах, що відбуваються, тому Центри і пропонують зацікавленим сторонам огляд різноманітних можливостей для навчання. Вони спонукають учасників брати активну участь у житті суспільства, культурі та професійних колах та й загалом підходити до свого життя з найбільшою відповідальністю.

Центри будують свою діяльність на фундаментальній вірі у здатність дорослих розвиватися і вчитися, та розумінні, що дорослим людям необхідне середовище для продовження своєї індивідуальної освітньої кар'єри. З більшою мотивацією та широким спектром можливостей для навчання, комунікативні та критичні здібності не лише полегшують процес навчання, але й спонукають до сміливості висловлювань, зміцнюють віру в себе та здатність легше вирішувати робочі та щоденні людські проблеми.

Всеохоплююча освіта

Суспільство має визнати, що до освіти належать однаковою мірою як знання та навички, так як і навчання на соціальному та комунікативному рівнях. Центри освіти дорослих надають рівноцінну підтримку – з одного боку крокуючи в ногу з швидко змінними економічними і культурними обставинами, з іншого - вони надають можливості глибинного пізнання шляхом обговорення і роздумів.

Між тим, традиційному підходу надане нове розуміння: дорослі вчаться не лише в освітніх установах, а й неформально на роботі та у повсякденному житті. Центри освіти дорослих взяли на себе це розширене розуміння навчання та надають документальне підтвердження неформально набутих навичкам і таким чином відкрили кращі кар'єрні можливості для своїх клієнтів. Хоча Центри освіти дорослих у першу чергу є закладами неформальної освіти, вони з готовністю готують до спеціальностей, які мають формальне визнання.

2.4 Професія та професіоналізм

Професія і професіоналізм є ключовими факторами для саморегулювання Центрів освіти дорослих. Саме висока кваліфікованість та професіоналізм співробітників є запорукою ефективності та інновацій.

Типовий кадровий склад Центрів – обмежене число штатних співробітників, на відміну від великої кількості позаштатних викладачів.

Позаштатні викладачі

Позаштатний персонал формує обличчя Центрів освіти дорослих та створює зв'язок з громадою. Вільно наймані викладачі привносять до роботи Центрів досвід свого основного роду діяльності, компетенції та особисте бачення проблем. Центри освіти дорослих допомагають їм у фаховому зростанні через підвищення кваліфікації та консультування. Завдяки самовіддачі, яку позаштатні викладачі вкладають у свою роботу з слухачами, всеосяжність подальшої освіти, яку пропонують Центри освіти дорослих, може бути насправді економічно ефективною. Дійсно, плата, яку вони зазвичай отримують, є недостатньою для роботи викладачів.

Фінансове становище для тих, хто не працює у штаті, може бути нестійким, якщо такі працівники забезпечують свій прожитковий рівень завдяки гонорарам. Така ситуація може бути полегшена лише шляхом політичних рішень в поєднанні з підтримкою суспільством Центрів освіти дорослих.

Штатні фахівці

В цілому Центри освіти дорослих управляються та куруються штатним персоналом. Працівники, що працюють за контрактом, як правило мають відповідну педагогічну або спеціалізовану університетську освіту. Їх основною діяльністю є систематичний та інноваційний програмний розвиток, рекрутинг та підвищення кваліфікації потенційних викладачів, консультації, оцінка потреб, маркетинг, а також створення спільних підприємств, наприклад, місцевих освітніх та культурних установ.

Адміністрація зазвичай складається з професіоналів з багатим досвідом, що забезпечує підтримку освітніх програм та гарантує забезпечення організаційного процесу, обслуговування клієнтів, що все частіше включає в себе програмне консультування. Їх ідентифікація з продовженим навчанням робить їх роботу для Центрів особливо цінною. Регулярне підвищення кваліфікації є частиною розуміння штатних співробітників і є невід'ємною частиною їх роботи.

Освіта Дорослих 2009. Викладачі та їх склад.

У загальній складності, число співробітників Центрів освіти дорослих включає в себе понад 7000 штатних співробітників і більш ніж 190 000 фрілансерів самих різних професій і верств населення. Штатні працівники серед викладачів складають менше половини, а серед адміністрації – трохи більше половини персоналу.

Частка жінок на керівних посадах становить близько 40%, понад 55% у сфері освіти, і більше 80% на адміністративних посадах, і майже 65% позаштатного викладацького персоналу
--

2.5 Фінансування Центрів освіти дорослих та їх рентабельність

Робота Центрів фінансується за рахунок державних і приватних коштів. Громада бере на себе особливу відповідальність за Центри як частину суспільного інтересу – безперервна освіта має бути забезпечена фінансуванням.

Громадські фонди та вступні внески

Більшість земель регулюють фінансування Центрів освіти дорослих через законодавство щодо освіти дорослих та безперервної освіти, але при цьому об'єм і діапазон контролю, а також розмір фінансової підтримки, дуже відрізняється. Деякі землі включають Центри освіти дорослих до обов'язкових статутних обов'язків спільноти. Це дає членам місцевої громади гарантовані послуги в сфері безперервної освіти. В інших випадках, субсидії від громади виплачуються у добровільному порядку. Проте, обсяг основного фінансування з боку держави та громад, що має гарантувати отримання безперервної освіти, все більше не в змозі виконати цю вимогу.

Через призупинення або зниження фінансування від державного та місцевого секторів, Центри освіти дорослих свого часу були змушені намагатися збільшувати свої прибутки, зокрема, за рахунок збільшення суми внесків учасників. Це, в свою чергу, великою мірою збільшує ризик того, що люди з низьким рівнем доходів будуть не в змозі долучитися до програм з безперервної освіти, а ті групи людей, які опинились ще далі поза освітою, надалі будуть виключені з поля зору. За даними опитування, проведеного в 2009 році, слухачі програм оплатили послуги центрів в обсягах рівнозначних державному та місцевому фінансуванню. Додаткове фінансування також відбувається завдяки проектам ЄС, федеральному та регіональному уряду. Крім того, федеральний уряд в обов'язковому порядку фінансує професійні курси та курси підвищення кваліфікації, що мають особливо важливе значення. Наприклад, заходи з надання подальшої освіти агентствами зайнятості та інтеграційних курсів для вихідців з інших країн. ЄС заохочує ліквідацію дискримінації на ринку праці завдяки коштам свого Соціального фонду (ЄСФ).

Фінансування проектів

З огляду на зміст та цілі, обмежені в часі проекти є вдалим способом для розширення роботи Центрів освіти дорослих завдяки залученню нових цільових груп, а тим самим і посилення потенціалу розвитку регіону. Проте, освітні проекти з зовнішнім фінансуванням вимагають заздалегідь економічно безпечної, професійної та матеріальної інфраструктури. Саме тому воно не може замінити інституційне фінансування, зокрема, підтримку освіти для груп з особливими потребами.

Рентабельність

Попри всі зусилля з отримання додаткового фінансування для забезпечення та розширення своїх основних ресурсів, Центри освіти дорослих були і залишаються некомерційними організаціями, які працюють заради суспільного блага. Відповідно, раціональне використання ресурсів є одним з основних принципів їх діяльності.

Центри освіти дорослих використовують такі елементи контролю, як обчислення собівартості, управлінський облік, бюджетування та управління коштами. Як освітня

інституція, вони можуть заощаджувати, але не шляхом суворої економії, адже їм необхідно також досягати якісної педагогічної та освітньої діяльності в сенсі загального блага. Саме тому в своєму управлінні вони повинні постійно врівноважувати економічні потреби, вимоги до якості і професіоналізму, а також соціальну значимість пропозицій.

Поряд з публічною відповідальністю існує фінансова відповідальність слухачів за навчання, яке має надати слухачеві персональну вигоду чи користь та бути пропорційною платоспроможності. Таким чином, в залежності від теми і цільової групи, Центри освіти дорослих регулюють суми внесків, диференціюючи їх за соціальним критерієм.

Збільшення доходів коштує Центрам освіти дорослих значних зусиль. Вони, як правило, досягають набагато вищого рівня покриття затрат у порівнянні з іншими державними навчальними та культурними установами. Центри в змозі за кожен євро державних інвестицій в свої програми негайно мобілізувати не менше одного євро з додаткових джерел фінансування безперервної освіти.

Однак, зростає небезпека, що через постійне скорочення державних субсидій Центри освіти дорослих можуть бути обмеженими в своїй діяльності або перестануть асоціюватися як державні заклади безперервної освіти, що існують для суспільного блага.

2.6 Асоціації Центрів освіти дорослих – національні та міжнародні мережі

Федеральний характер освіти Німеччини не міг не відбитися на системі асоціацій Центрів освіти дорослих. На рівні земель Центри освіти дорослих об'єднані в земельні федерації, які в свою чергу є частиною Німецької асоціації освіти дорослих (DVV), федеральною мережею організацій Центрів освіти дорослих в Німеччині. Асоціація через свій Інститут *dvv international* та свою компанію *Telc GmbH* залучена до мережі міжнародної співпраці та є найбільшим акціонером Інституту Грімма (*Grimme Institute*).

DVV та земельні асоціації

Що стосується політики і громадськості, асоціації представляють інтереси Центрів освіти дорослих на федеральному і державному рівні і надають їм підтримку різноманітними послугами. Шляхом вивчення освітнього середовища, технічним та організаційним консалтингом, підвищенням кваліфікації працівників, придбанням проектів та організацією випускних іспитів - цим Асоціації розвивають нові перспективи та сфери діяльності для Центрів освіти дорослих, просуваючи мережу своїх інституцій, заснованих на спільних цінностях. Отже, завдяки своєму розмаху, освітній базі та досвіду, Центри освіти дорослих є важливими партнерами для державного та регіональних урядів, їх проекти з подальшої освіти можуть бути реалізовані в національному масштабі.

Співробітники Центрів освіти щороку зустрічаються на федеральних конференціях, де проводять активний обмін стратегіями щодо актуальних освітніх потреб та подальшого розвитку. Подібним чином працюють і предметно-орієнтовні робочі групи, які сприяють виробленню дидактичних матеріалів, розробок і стандартів якості освіти.

Комітет Жінок DVV супроводжує і консультує Центри освіти дорослих та їх асоціації у сфері підтримки жінок та гендерної рівності, в тому числі і в розрізі політики структури персоналу та розробки програм.

Міжнародний характер

Центри освіти дорослих орієнтують свої програми розвитку як на європейські перспективи, так і беруть участь у міжнародних проектах. Державна мережа асоціацій також активно

залучена міжнародному рівні: DVV є членом Європейської Асоціації Освіти Дорослих, є учасником проекту Всесвітньої конференції ЮНЕСКО з освіти дорослих (CONFINTEA). Кожні п'ять років DVV організує Конференцію Німецьких Центрів освіти Дорослих - один з масштабних міжнародних освітніх заходів. Вже протягом десятиліть міжнародний характер роботи Асоціації та Центрів освіти дорослих підтримується DVV International, Інститутом міжнародного співробітництва німецької асоціації Центрів освіти дорослих.

Під гаслом активної солідарності, Інститут сприяє розвитку освіти дорослих в Африці, Азії, Латинській Америці та Східній Європі: DVV International вже працює більш ніж з 200 партнерами в більш ніж 40 країнах по всьому світу. У Німеччині DVV International пропонує послуги навчання для дорослих, консалтинг та інформаційне покриття для отримання знань на глобальному, міжкультурному і європейському політичному рівнях.

Інтереси учасників

Новаторська робота, розпочата DVV по стандартизації мовних курсів, також є міжнародно орієнтованою. Для цього розроблені тести на різних рівнях для основних європейських мов. На сьогоднішній день, Telc GmbH, дочірня компанія DVV, вважається одним із найвідоміших постачальників мовних сертифікатів на національному та міжнародних рівнях. У Німеччині ця організація підтримує державні органи у процесі реалізації Закону про імміграцію, організовуючи тестування на курсах для іноземців.

DVV є акціонером Інституту Адольфа Грімма - Інституту медіа, освіти та культури, який встановлює стандарти в сфері ЗМІ та комунікаційних досліджень. Щорічно Інститут присуджує премію Адольфа Грімма, яка була заснована в 1963 році DVV і вважається найбажанішою нагородою за якість телебачення. Репутація премії Грімма в основному пов'язана з незалежністю і якістю його журі. Спеціальна відзнака «За внесок в безперервне навчання засобами телебачення» присуджується Правлінням DVV.

Протягом більше ніж півстоліття Центри освіти дорослих та Німецька федерація профспілок працювали разом як інституційний альянс у складі Федеральної робочої групи «Робота і життя». Як установи для політичного виховання молоді та дорослих, робочі групи спрямовані насамперед на працівників з метою поліпшення їх становища в суспільстві та в професійному житті.

Більше того, DVV є одним із засновників німецького Інституту освіти дорослих / Лейбніцького Центру безперервної освіти (Leibniz Centre for Lifelong Learning - DIE).

3. Нове навчання: досягнення Центрів освіти дорослих

3.1 Соціальні зміни та індивідуальні освітні потреби

«Безперервна освіта» в даний час є провідною концепцією для освітньої політики на національному та міжнародному рівнях. Вона є частиною програм, що якнайкраще можуть привести до соціальних, економічних та культурних змін.

Глобалізація, інтернаціоналізація та міграція, культурне розмаїття, демографічні зміни, комп'ютеризація та інформатизація, гнучкість роботи і мінливість умов праці, реформа системи соціального забезпечення, індивідуалізація та її наслідки для соціальної згуртованості, екологічні кризи і зміна клімату – такими глибокими змінами відзначене сьогодення.

Подальше навчання та освітні потреби

Як правило, люди не мотивовані до безперервної освіти ні через розуміння того, що живуть в часи суспільних та технологічних змін; ні через політичні заклики до безперервної освіти. Зацікавлення ж може бути викликане скоріш через більш конкретні, індивідуальні освітні потреби або особистий досвід, аж до відчутних змін в особистому життєвому шляху індивіда. Центри освіти дорослих зміцнюють та підтримують такі «суб'єктивні» освітні потреби своїх учасників. Однак, вони також спрямовують свої програми розвитку на диференційовані «об'єктивні» потреби суспільства. Таким чином, Центри виконують свою місію не тільки стосовно очевидних освітніх інтересів, а й з метою виявлення прихованих потреб.

Такий комплексний програмний підхід дозволяє Центрам освіти дорослих приймати до уваги весь спектр вимог до освіти. Тенденція розуміння так званого «суспільства знань» у публічних дебатах часто асоціюється тільки зі збільшенням наукових та професійних знань. Однак, в ідеалі така модель суспільства має не лише спонукати кожного до опанування певними знаннями та їх постійного оновлення, але й також до вміння вибирати, а також поміщати їх в контекст і робити оцінку. Таким чином, рефлексивні форми знання набувають все більшого значення: оцінка знань, критика та аналіз, оцінка в неоднозначних ситуаціях, а також вміння мати справу у разі невизначеності чи відсутності знань. Так як виникають нові можливості для дій, рішення мають бути прийняті у зв'язку з далекосяжними наслідками. У зв'язку з цим, знання мають бути актуальними, а тому оновлюються. Часто це також не лише питання «правильних знань», а й випадки множинних та суперечливих цінностей та точок зору. Через «плюралізацію» знань, питання про співвідношення між знаннями та освітою постає у новому світлі.

Життєві навички

Навіть «повсякденне навчання» змінюється. Досвід показав, що як результат індивідуалізації – воно вже не є очевидним. Нові натиски механізації, наукові розробки та правила життя його ускладнили. Той, хто хоче вести здоровий спосіб життя, має справу з народженням і вихованням дітей, навколишнього середовища, новими технологіями, правовою та економічною відповідальністю, мають бути дієздатним, потребують нових життєвих навичок. Це і закладено в основі повсякденної орієнтації Центрів та їхніх програм.

Загальна освіта

Наразі Центри освіти дорослих забезпечують загальну освіту більше ніж будь-коли. Зростання ресурсів знань і культурний плюралізм значно ускладнили визначення змісту «загальної освіти». У той же час, все більша різноманітність суспільства вимагає єдиної бази знань і взаєморозуміння. Всеосяжна освіта, таким чином, навряд чи є досяжною, а й дедалі набуває все більшого значення. І хоча загальна освіта стосується кожного, проте конкретна людина заслуговує на індивідуальний підхід. Слухачі Центрів можуть подолати цей парадокс через вимоги сучасної освіти таким чином: з багатьох пропозицій кожен може обрати те, що відповідає їх особливим освітнім потребам і цим краще доповнити свої загальні знання.

3.2 Багатство програми

Щоб задовольнити індивідуальні потреби своїх учасників, Центри освіти дорослих представляють різноманітні програми. Як громадські інституції подальшої освіти, Центри регулярно документують свої послуги, вони вже записали їх статистично за період більш ніж п'ять десятиліть. За цей час Центри освіти дорослих збільшили свій реалізований обсяг програм в тринадцять разів, досягнувши рівня продуктивності більше ніж 15 мільйонів годин класу і близько 9 млн. зареєстрованих учасників.

Грамотність, базова освіта і кваліфікація

Нерівність в плані разючої залежності рівня освіти від соціального та етнічного походження в нашому суспільстві є не маргінальним явищем, а виразом розколу, який відповідно завдає шкоди економічному розвитку. Докази:

- *Близько чверті молодих людей мають серйозні прогалини в читанні й розумінні текстів і роботі з числами;*

- *Неприпустиме високим є число дорослих, навіть люди з німецькою як рідною мовою, не можуть опанувати письмову мову відповідно до вимог повсякденного життя та роботи.*

Для боротьби з таким розвитком подій, Центри освіти дорослих в останні роки значно розширили свої програми з базової і шкільної освіти. Освітні курси для здобуття сертифікатів шкільної освіти, а власне початкової і середньої школи, користуються найбільшим попитом; щодо курсів з підготовки до спеціалізованої середньої школи та технічної освіти, Центри також домоглися реєстрації істотної кількості учасників. Розширена пропозиція також включає в себе підтримку визнаних професійних кваліфікацій та основних освітніх програм, призначених для людей з міграційним минулим.

З моменту ідентифікації неписьменності як освітньої проблеми наприкінці 1970-х, безперервно відбувається робота над грамотністю населення, так само як і решта послуг базової освіти, в тому числі щодо математичних, економічних і громадських знань. Наявність цих послуг зразково демонструє, якою важливою і успішною є робота Центрів освіти дорослих з людьми з особливими освітніми потребами. Така освіта, однак, потребує особливої уваги до викладацького складу та його вмінь, наприклад, для викладання у малих групах з елементами навчання в командах, для навчання керівництва, орієнтування на цільові групи у роботі з громадськістю, на нові підходи до навчання, інноваційні методи і підтримки учнів через інформаційні засоби.

Отже, особи з освітніми прогалинами потребують і заслуговують на другий шанс. Тільки довгострокове стабільне і достатнє фінансування обіцяє успіх у боротьбі з освітньою нерівномірністю.

Багатомовність та інтеграція

Зростаюча інтернаціоналізація економіки і культури, підвищення мобільності в Європі, потреба в соціальній інтеграції, врахування міграційних потоків, вимагають все кращого знання мов і володіння міжкультурними навичками. Європейський Союз підводить підсумки своєї мети мовної політики формулою «1 +2»: кожен повинен знати свою рідну мову і дві іноземні мови. Як ніяка інша інституція у сфері освіти, Центри підтримують людей у досягненні цієї амбітної мети.

Центри освіти дорослих є найбільшою мовною школою у Німеччині, яка охоплює пропозиції більш ніж з 50 мов і приймає близько 1,8 млн. учасників щорічно.

Ознаки глобалізації є очевидними: поруч з інтересом до найбільш популярних іноземних мов, таких як англійська, французька, італійська та іспанська, зростає попит на інші. Зокрема, набирає обертів популярність скандинавських мов, турецької, японської, китайської чи арабської.

Центри освіти дорослих постійно покращують якість своїх мовних програм, особливо шляхом впровадження сучасних методик викладання мови, підвищення кваліфікації вчителів та диференціації пропозицій. Раніше Центри впроваджували Загальноєвропейську референтну рамку в сфері навчання мов і тим самим прийняли міжнародні рівні стандарти.

Розроблений земельними асоціаціями Центрів ОБ генеральне мовне портфоліо було акредитоване Радою Європи.

Співробітники Центрів проводять діагностику освітніх вимог своїх слухачів та консультують їх, щоб бути в змозі правильно підібрати їм правильний спеціальний курс. Зважаючи на зростаючий попит Центри освіти дорослих утворюють та утримують пропозиції мовних курсів, пов'язаних з професійними потребами. Більш того, все частіше відбувається звернення до спеціальних цільових груп, наприклад, студентів, чиї можливості в галузі освіти можуть бути покращені завдяки співпраці із «мейнстрімними» школами.

В Німецькому центрі освіти дорослих можуть бути отримані всі відповідні міжнародні мовні сертифікати. Компанія Telc GmbH пропонує найширший у Європі спектр скоординованих мовних іспитів з десяти мов.

Майже половина запропонованих мовних занять припадає на курси німецької як іноземної або другої мови. Це вказує на зростаючий попит серед людей з міграційним минулим і надзвичайно важливу роль Центрів освіти дорослих освіти у мовній та соціальній інтеграції. Тому вони також є основним партнером Федерального відомства з питань міграції та біженців. Їх надійність, компетентність та вигідне локальне розташування Центрів, пов'язаних з федеральним і державним урядом, дає їм повноваження поряд з наданням мовних тестів, адмініструвати тести на громадянство.

Освіта з основ здоров'я та профілактика

Для більшості людей все важливішим стає здобуття знань та навичок для підтримки власного здоров'я. У зв'язку з наявністю більш ніж двох мільйонів курсів в рік, Центри освіти дорослих можуть претендувати на вирішальну участь в медико-санітарній освіті.

Центри освіти дорослих орієнтуються на глобальне розуміння поняття здоров'я, визначеного Всесвітньою організацією охорони здоров'я. Згідно філософії цієї організації не тільки громада, але кожна людина має відчувати себе відповідальною за своє психічне, фізичне та соціальне благополуччя, і, таким чином, брати активну участь у підтримці власного здоров'я. У зв'язку з цим, Центри пропонують широкий спектр підтримки. Ресурси, пов'язані зі здоров'ям, в першу чергу зміцнюються шляхом об'єднання окремих практик охорони здоров'я з передачею знань, а також з щоденними профілактичними практиками: регулярними фізичними вправами, створенням можливостей відпочинку та формування обізнаності у культурі харчування. Оздоровче просвітництво направлене на різні соціальні середовища і групи способу життя. Тут надаються спеціальні пропозиції, наприклад, для літніх людей, батьків, родин, населення передмість, а також для мігрантів або робітників.

Центри освіти дорослих адаптуються до потреб старіючих верств населення. З продовженням термінів трудового життя, тема праці та здоров'я стає більш важливою, ніж будь-коли. Те, що робота Центрів досягає помітних результатів, можна продемонструвати на прикладі, що учасники курсів управління стресом показали фінальні результати суттєвого позитивного впливу на здоров'я.

Завдяки тому, що Центри освіти дорослих практикують комплексний розвиток якості, просвітництво у сфері охорони здоров'я, яке вони проводять, досягло високого рівня сприйняття не тільки у слухачів: страхові компанії, місцева влада та бізнес високо оцінили ці освітні можливості. У 1985 році Центри створили концептуальну основу для цього у документі «Рамковий план: Освіта з основ здоров'я». З тих пір Центри залучають до програм вчителів з безперервної освіти та видають директиви щодо освіти з основ здоров'я для тренерів і учасників.

Освіта в сфері культури і творча організація

Культура – це спосіб, у який люди формують своє життя і світ, у якому вони живуть. На основі такого широкого розуміння, культурна освіта в Центрах освіти дорослих представлена як в «мейнстрімних» напрямках так і у відособлених незалежних програмних областях. Наразі Центр освіти дорослих самі по собі є характерними культурними місцями. Виклики, пов'язані з культурними змінами, мають багато аспектів: змінене сприйняття реальності цифровими засобами масової інформації, внесення естетики у більшість аспектів життя, збільшення різноманітності культурних пропозицій.

Представити культури різних народів і надати можливість зануритись у них, долучитись до культурного життя як у широкому його розумінні, так і до вузьких артистичних сферах, розвивати відкритість до нових та іноземних культур з радістю і повагою - все це є завданнями культурної освіти. Таким чином, метою є не тільки розширення розуміння культури, а й інтегративні завдання в нашому мультикультурному суспільстві. Міжкультурна освіта є ключем до порозуміння між культурами.

Основним завданням програмного напрямку «Мистецтво, культура та творча організація» є спілкування з питань культурної компетенції, та її оцінка та потенціал планування. Понад мільйон осіб щорічно приймають участь у курсах в цій галузі. Творча діяльність користується особливим попитом: Центри пропонують широкий вибір курсів живопису і малюнку, художньо-ремісничі курси, фото/кіно / відео-курси, а також театральні студії, музичні класи і танцювальні школи. Окрім того, більш інтенсивні інформативні курси і дискусійні клуби з історії культури і мистецтва, відвідування виставок і театру, також користуються попитом.

Ця програма Центрів освіти дорослих спрямована на людей з різними смаками та вимогами. Зокрема:

- *Особи, які в дитинстві і юності мали лише обмежені можливості для розвитку своїх музичних і мистецьких талантів;*
- *Особи, які мають мужність експериментувати чи мають ентузіазм, щоб зробити щось творче і хочуть розвиватись у своїй професійній орієнтації;*
- *Особи, які хочуть брати участь у розвитку культурних цінностей свого регіону або розширювати інші культури;*
- *Особи, які хочуть підготуватися до подальшого навчання в мистецькій сфері.*

Культурна освіта відкриває альтернативні простори для досвіду і сприяє особистісному розвитку. Творчість і культурна компетенція мають ефект в багатьох сферах життя, наприклад, в роботі і професії.

Особливістю Центрів освіти дорослих є їх тісна співпраця з артистами, культурними інституціями, бібліотеками, а також місцевими соціально-культурними центрами. Центри зарекомендували свої освітні послуги у сфері культури як невід'ємну основу міського і регіонального культурного життя.

«Комісія з розслідування явно підкреслює важливість культурної освіти для життєвих перспектив людини. Соціальний, творчий і комунікаційний потенціал культурної освіти дорослих має велике і зростаюче значення для майбутнього». Комісія з розслідування культурної освіти Федерального парламенту Німеччини 2007 року.

Професійна кваліфікація та підтримка зайнятості

Для переважної більшості людей їх професія та робота є способом забезпечення життя. Але вони також мають колосальне значення у особистісному розвитку та соціальній участі особи. У світлі демографічних змін та швидких технологічних змін, потреба в добре підготовлених та освічених кадрах неухильно зростає. Таким чином, професійний розвиток є важливою та, власне, центральною частиною роботи Центрів освіти дорослих. Акцент на професійний розвиток починається з навчання з набуття навичок, таких як володіння мовами і є присутнім у контексті всіх до курсів, які ведуть до кваліфікації.

Вміння грамотно використовувати інформаційні технології - ключова кваліфікація, яка повинна постійно оновлюватися. Саме на це звертається основна увага в програмному напрямі «Робота і професія». Тенденції в навчанні інформаційним технологіям варіюється від розширення основної кваліфікації до додаткового новітнього володіння ІТ і вузьких галузевих програм. Також широко представлені в програмі спеціалізовані курси для кар'єрного росту в бізнесі, діловому адмініструванні та технічній галузях, а також оптимізації управлінських навичок. У багатьох регіонах Центри освіти дорослих готують людей до професійної кваліфікації відповідно до Акту безперервної професійної освіти в робочих спеціальностях, визнаного професійними асоціаціями. Центри освіти дорослих також мають можливість надання кваліфікації «Xpert» - широко визнаної в Німеччині та Європі системи кваліфікацій та сертифікатів у галузі освіти дорослих.

Крім основної програми, увага також зосереджується на деяких важливих моментах у професійному розвитку Центрів, які відображають регіональні та місцеві потреби, і часто є предметом співпраці з партнерами поза мережею Центрів освіти дорослих. Зокрема:

- *Орієнтація в період безробіття і подолання прогалів у трудовому стажі, наприклад, під час переходу між школою і роботою; допрофесійна і професійна кваліфікація, співробітництво з центрами працевлаштування та місцевими громадами;*
- *Подальша професійна освіта жінок, наприклад, шляхом підвищення кваліфікації для повернення на роботу після декретної відпустки;*
- *Підвищення кваліфікації персоналу, наприклад, освітні курси з інформаційних технологій, навчання управлінським навичкам або міжкультурній компетенції;*
- *Подальша освіта для компаній, таких як підвищення кваліфікації персоналу протягом короткого часу або проект "Освітня партнерська модель: Освіта для дорослих і бізнесу»;*
- *Комплекс проектів з подальшої освіти, які фінансуються ЄС чи федеральним урядом і надаються на конкурсній основі: наприклад, проект медійної грамотності для педагогів, або пов'язані з роботою мовні курси для людей з міграційним минулим.*

Політична участь та залучення громадськості

Ідентичність Центрів освіти дорослих як місць для демократії виявляється в тому, що вони створюють, з їх освітніх можливостей і методів участі, відкритий громадський простір для обговорення і розуміння. Сприяння участі, критичного розуміння політичних питань та участь у громадському та політичному житті також має особливе місце в багатогалузевій програмі «Публічна політика - Суспільство - Навколишнє середовище».

Громадяни часто стикаються з конкретними, нагальними політичними та соціальними проблемами чи соціальними конфліктами у суспільстві. Саме тому такі заходи, як дискусійні форуми та презентації, експертні семінари-обговорення історії та майбутнього, так само як і критичне обговорення питань міського планування чи поточних місцевих політичних проблем належать до області політичної освіти в Центрах освіти дорослих. Це означає, що вони також роблять можливим діалог між населенням та політиками і протидіють зростаючій

аполітичності. Зміст пропозицій постійно поповнюється. Вони включає в себе як висвітлення історико-політичних питань, а також залучення до подій які відбуваються у даний час, обговорення відповідних питань, які спрямовані на зміцнення політичної проникливості.

Зростає важливість особливої форми участі громадян: участь в громадянському суспільстві. Тут Центри пропонують орієнтацію, кваліфікацію та підтримку.

Свідома поведінка в сучасному громадянському суспільстві передбачає отримання новітньої освіти. Остання, в свою чергу, зайняла своє місце в програмному напрямку "Публічна політика - суспільство - довкілля". Пропозиція включає щоденні практичні знання з юридичних, економічних, наукових, психологічних або освітніх аспектів і передачі навичок - наприклад, у відносинах із засобами масової інформації. Також є більш теоретично спрямовані базові курси з наукових дисциплін. В області "загальних досліджень", Центри освіти дорослих часто ініціюють, у співпраці з університетами, міждисциплінарні обговорення нових наукових відкриттів.

«Що дає участь означає для різних груп, наприклад, для молодих людей?» - є основним питанням соціально-політичної освіти. Саме тому Центри освіти дорослих значно розширили пропозиції для конкретних цільових груп. Що стосується освітніх пропозицій для молодих людей (особливо тих, хто має прогалини в освіті), Центри, завдяки своїм програмам з позашкільної громадянської освіти як частини глобальної програми «Діти та молодь», були надійними партнерами федерального уряду протягом більше п'яти десятиліть.

Розроблюючи курси з лідерства та активного громадянства, Центри освіти дорослих тим самим дають змогу людям із середовища іммігрантів розуміти і брати безпосередню участь в політичному житті країни.

Освітні курси, пов'язані з розвитком та глобалізацією проводяться з метою пробудження інтересу у країнах, що розвиваються та перехідною економікою, до створення глобальної мережі контактів, а також популяризації відповідального глобального суспільства та виявлення політичної волі до сталого розвитку.

3.3 Різноманітність культури навчання

Під поняттям різноманітності культури навчання Центри освіти дорослих розуміють не лише широке коло предметів вивчення, а й альтернативність форм і форматів викладання. Саме у них проглядаються загальні педагогічні принципи культури викладання у Центрах.

Керівні директиви і принципи

Послуги, які пропонуються Центрами освіти дорослих, визначаються не тільки за їх змістовим наповненням, але й за формою подачі. Проте, незалежно від різноманітності методів і специфічних технік для цільової групи навчання, існують загальні риси і принципи культури навчання, яким слідує Центри освіти дорослих.

Сучасні освітні середовища враховують різноманітні очікування, а також результати досліджень у сфері освіти дорослих. Підтримка є невід'ємною частиною всіх освітніх пропозицій Центрів.

Орієнтація слухачів є освітнім принципом, який має свої корені у апріорі неоднаковості слухачів, їх походження, здібностей до навчання та освітніх цілей.

Орієнтація на вирішення проблем визначається шляхом виявлення конкретних проблем і, при необхідності, особливих потреб учнів, а також через заохочення до самовизначення і

відповідальності. У рамках формату довгострокового навчання, вона є невід'ємною частиною проектного навчання.

Дискусія є керівним принципом моделі «навчання - викладання». Дійсно, передача знань завжди є рівною та значущою дискусією щодо відповідних знань і навичок.

Навчання розуміється як соціальний процес: групові заняття є класичним способом організації навчання у Центрах освіти дорослих. Однак, процеси навчання стають все більш різноманітними, диференційованими. Додались, зокрема, курси, базовані на досягненнях інформаційних технологій, а також відкриті форми навчання.

Різні, орієнтовані під ситуації, місця навчання наблизили освітній процес ближче до «світів» цільових груп (як місця, де можна навчатися конкретних речей і створювати ситуації, в яких вони можуть бути застосовані).

Доповненням навчання слугує комплекс додаткових послуг: діагностика компетентності, консультації, експертизи, а також виставки з чітким змістовим направленням, а також он-лайн комунікації між викладачами та студентами.

Форми організації навчання

По суті, Центри освіти дорослих з усім різноманіттям їх культури навчання, беруть до уваги три основні форми організації навчання. Вони можуть брати до уваги неофіційно набуті навички і документують (сертифікують) їх за необхідності. Вони пропонують у своєму широкому спектрі пропозицій, як альтернативне навчання, так і формально спрямоване навчання. В кінцевому рахунку, Центри всіляко агітують за постійну зміну навчального середовища, переходи між цими формами навчання, між інтенсивними та більш розміреними методами навчання.

Унікальні переваги Центрив освіти дорослих - у різноманітності пропозицій, їх змісту і форми. Широкомасштабність програми також відкриває спектр способів взаємодії для співпраці з іншими культурними установами, підприємствами, ініціативами і групами.

Різнманітність і єдність

Незважаючи на множинність, Центри освіти дорослих завжди прагнуть до єдності своїх організації, їх спільного ядра, ідентичності. Розмаїття вимагає такого бренд-менеджменту, щоб воно не перетворилося на мішанину концепцій.

Спільним для всіх Центрив є: їхнє розуміння освіти як громадського обов'язку, їх членства у спільноті, соціальна роль в освітньому ландшафті, цілісне розуміння освіти, незалежність від політичних партій і релігійних конфесій. Загалом спільними є саме унікальні особливості установ. Крім того, всі Центри освіти дорослих зберігають єдину структуру програми.

3.4 Інновації та управління якістю

Для Центрив освіти дорослих, інноваційний підхід не є одноразовим заходом, а постійним принципом. Як навчальні заклади, Центри існують на засадах того, що вони мають не тільки постійно оптимізувати свої власні структури та зміст, а й прагнуть до забезпечення обміну інформацією, співпраці і критичного порівняння.

Інновація

Центри освіти дорослих знаходяться під постійним тиском змін. Щороку програма подальшого розвитку коригується з урахуванням мінливих соціальних та індивідуальних потреб. Часто пропозиції Центрів виходять за межі існуючих на ринку і приносять набагато більше користі для освітніх перспектив ніж їх попередники. Освітні установи з новою формою соціальної організації та засоби масової підтримки в даний час розробляються та тестуються нові концептуальні методи викладання . Такого роду нові програми займають близько 10% річної програми багатьох Центрів.

Управління якістю

Центри освіти дорослих забезпечують якість своєї роботи шляхом систематичного контролю якості, який зазвичай перевіряється за допомогою зовнішніх сертифікацій. Під час цієї зовнішньої сертифікації, організація навчальних установ регулярно переглядалися. Постійний розвиток робочих процесів, послуг і пропозицій гарно впливає на творчий підхід співробітників.

Проте, необхідний певний час для розробки нових концепцій інтенсивного співробітництва між повною та частковою зайнятістю.

Кожен Центр освіти дорослих розробляє свій власний план у цьому процесі. Причому, це не демонстрація довільного планування чи невпорядкованості, а врахування конкретних умов середовища, де ведеться навчання, таких як регіональні потреби подальшої освіти, склад чисельності та щільності населення, економічні показники, а також загальна структура культурних та освітніх установ в районі.

3. Майбутні перспективи Центрів освіти дорослих

4.1 Сфери напруженості та напрямки дій для безперервного навчання

Продуктивність, новаторство і гнучкість самі кажуть про майбутній потенціал Центрів: їх велика перевага - у активному прагненні до структурних змін. З метою задоволення майбутніх потреб, модель "Центрів освіти дорослих" не потрібно докорінно змінювати, але підтримувати і заохочувати ззовні внутрішній професійний розвиток.

Області напруженості

Концептуальна розробка та планування програм Центрів освіти дорослих в останні роки все частіше відбуваються в сферах напруженості між орієнтацією на ринок і громадським інтересом. З одного боку, Центри освіти дорослих активно супроводжують модернізацію суспільства, а з іншого боку, вони повинні бути «буфером» проти її негативних наслідків. Вони все більшою мірою прихильні до орієнтації на економічну ефективність, але і повинні - навіть у відповідності з власним розумінням - підтримувати повний доступ до подальшої освіти для всіх. Центри вважають позитивним, що ведуть політику необхідності безперервного навчання. Проте, Центри постійно страждають від скорочення державних інвестицій, що дещо заважає їх зобов'язанням. Навіть якщо Центри освіти дорослих не завжди в змозі вирішити ці парадокси, вони сміливо зустрічають ці суперечності будучи озброєними чіткими принципами та конкретним планом заходів.

Сфери діяльності

В даний час і в майбутньому керівним принципом для Центрів освіти дорослих залишається право всіх людей на продовження освіти. Ніхто не може бути позбавлений можливості навчання протягом всього життя через своє соціальне чи етнічне походження, через попередні перепони чи через які-небудь обмежені можливості . Цей принцип є не тільки

частиною традиційного розуміння роботи Центрів, він вже давно був визнаний як вирішальний для конкурентоспроможності та стійкості нашого суспільства.

Додатковим керівним принципом є те, що не тільки професійна, відразу ж засвоєна подальша освіта є суспільно необхідною. Виживання нашої демократії і соціальної ринкової економіки багато в чому залежить від далекосяжної здібності в оцінці, діяльності та участі. Соціальні проблеми можуть бути вирішені тільки гуманним і демократичним шляхом через розвиток освіти, яка супроводжує життя, що не оцінює людей тільки як «гравців» в суспільстві, але і як критично мислячих і відповідальних учасників суспільного розвитку.

Ці позиції є життєво важливими для майбутніх стратегій Центрів, в основі яких лежать три лінії розвитку:

1 Кількісне розширення та якісний розвиток

2 розвиток супутніх заходів

3 Поширення подальшої освіти, орієнтованої на потреби громад

4.2 Кількісне розширення і якісний розвиток

Процентна частка німецького населення, залученого до безперервної освіти, за європейськими мірками є дуже малою. Тому федеральний уряд і уряди штатів прагнуть до істотного збільшення участі у подальшій освіті в цілому і особливо осіб з низькою кваліфікацією. Центри освіти дорослих активно приймають участь у збільшенні рейтингу подальшої освіти. Ця мета є реально досяжною у разі якщо безперервна освіта є не тільки необхідною для всіх, але й доступ та участь в ній мають публічну підтримку.

Справедливість та освіта

Не меншу занепокоєність для Центрів освіти дорослих поряд з залучення все більшої кількості учасників є також якісне збільшення участі і доступу до освіти. Приоритетними завданнями є ті, що мають особливий суспільний інтерес: що мають на меті забезпечення рівності у сфері освіти, підвищення кваліфікації груп з низьким доходом і обмеженими освітніми можливостями, базова освіта, виправлення кваліфікації. Також мова йде і про інші публічно корисні заходи щодо політичної, міжкультурної та екологічної освіти, де «утилітарні» переваги не є на першому плані. Кожен Центр освіти дорослих має бути - чи то індивідуально, чи у співробітництві – в стані довести до кінця ці пропозиції.

Те ж саме відноситься до забезпечення безперервної освіти у всьому його різноманітті, тематичній багатоплановості і глибині, що є дуже важливим для забезпечення постійного оновлення загальної освіти та професійних навичок для всіх. Безбар'єрна освіта також вимагає структурних удосконалень і територіальну доступність. Зокрема: місцеві громадські послуги для літніх людей, а також відповідні умови через надання знижок, як соціальних гарантій відкритого доступу. Наразі збільшується розрив між зростанням освітніх стандартів, з одного боку, і великий попит на базову освіту та навчання, з іншого боку, що в свою чергу вимагає подальшої диференціації програми і створення переходів між різними галузями освіти.

Заохочення здорової кадрової основи

Попит на кваліфікованих робітників зростає у всіх галузях. Конкретний внесок Центрів освіти дорослих для підтримки професійного потенціалу робочої сили полягає у подальшому розвитку, зокрема, модульності, систематизації та стандартизації своїх освітніх пропозицій, а

також у наданні відповідної кваліфікації. Водночас, Центри активно підтримують реалізацію Європейської системи кваліфікацій з особливим акцентом на національному рівні. Вони віддані культурі визнання пов'язаних з роботою навичок, набутих поза межами формальної системи освіти. Особливу увагу Центри звертають на підтримку освітніх ресурсів мігрантів.

Брак кваліфікованих робітників, зміни у пенсійній політиці та збільшення термінів служби вимагають, щоб працездатні дорослі працювали довше. Центри освіти дорослих мають можливості залучити, на відміну від подальшого навчання в компаніях, також велику кількість людей старіше 50 років. Таким чином вони не лише концентруються на спеціальних професійних знаннях, але й на подальшому розвитку міжпрофесійних пропозицій, які також включені до спільної програми кваліфікації. Постійним завданням є вироблення освітньо-кваліфікаційних програм для жінок, які повертаються на роботу під час і після відпустки. Своєю програмою розвитку Центри сприяють переходу від традиційної лінійної трифазової моделі життя «Навчання – Робота - Вихід на пенсію», до безперервної "Робота – Навчання - Життя-Баланс."

Демографічні зміни і справедлива освіта поколінь

"Менше - старше – більше - барвистіше" - от як вплинули демографічні зміни на структуру населення. Як заклади безперервної освіти, Центри освіти дорослих зумовлені надавати спеціальні освітні пропозиції з урахуванням різних можливостей для навчання та віковими категоріями. Такі пропозиції, де молоде і старше населення навчається разом, взаємовигідно доповнюючи один одного через обмін досвідом.

Відповідна віку освіта вимагає, щоб учасники не сприймалися як однорідна група, але цінувалися в залежності від різних особливостей віку, за різними інтересами, освітою та соціальною орієнтацією. Зрілі люди хочуть оновити свої загальні знання та бути залученими культурно, вони шукають можливості для соціальної взаємодії та інтеграції, вони прагнуть надолужити згаяний час і розвивати себе. Багато хто просто хоче поділитися з молодими людьми, а інші хочуть зібратися разом і вчитися з людьми в аналогічній ситуації в житті. Подальша освіта відкрита для літніх людей та постійно зміцнюється завдяки Центрам освіти дорослих.

Суспільство не може дозволити собі відвернутися від молодих людей, які ризикують бути вигнаними з школи або вже опинилися поза нею. Таким чином, Центри освіти дорослих розширюють свої програми базової освіти. Вони надають більше пропозицій щодо шкільних кваліфікацій і активізують зусилля в галузі управління переходу між школою і працевлаштуванням. Саме так вони ефективно підтримують локальні системи виправлення освітніх недоліків, а також продовжують співпрацю зі школами, службами зайнятості та підприємствами. Здатність до навчання є основною компетенцією для працевлаштування, що повинна бути рішуче підтримана, в тому числі шляхом консультацій.

З метою надання кращої і більш цілеспрямованої підтримки молодим людям на їхньому шляху щодо освіти, Центри освіти дорослих також розробляють програму в цій області - "Молода VHS".

Навчання з цифрових носіїв

Для значної частини молодого покоління, але і значної частини старшого покоління, універсальні цифрові медіа є звичайною частиною життя. Тому це природно, що особи мають очікувати від освітніх установ форм електронного навчання, презентацію інформації на цифрових носіях та надання доступу до них.

Це призводить до розширення зв'язків з громадськістю та навчальної роботи за допомогою інтернет-ресурсів: не тільки в якості додаткових послуг для навчальних груп, але і як нове місце для формування громадської думки та нового місця проведення відкритої освіти.

Індивідуалізація життєвих і робочих ситуацій також вимагає гнучких можливостей для навчання залежно від часу і місця. Зростання кількості центрів самоосвіти у формах консультування перетворилося з винятку на правило. Це також включає підтримку індивідуальних результатів навчання через інтернет-наставників, як популярної послуги освіти. Медіа-сприяння подальшій освіті є ключовим інструментом для малонаселених регіонів, щоб запропонувати більш диференційовані додаткові можливості там, в інтересах забезпечення рівних можливостей між міськими та сільськими районами.

Не останню роль грає відкритість освіти для сучасних сфер суспільної дискусії та участі. Цифрова культура спілкування і обміну в інтернет-спільнотах повинні бути інтегровані в роботу Центрів. Значення і прийняття «аудиторних» занять не губляться, оскільки цифрова інформація все ж таки не може замінити соціального навчання.

Стійкість та життєздатність

Центри освіти дорослих виступають за стале навчання, яке досягає короткострокових цілей щодо охорони природних ресурсів та добробуту майбутніх поколінь.

Центри освіти дорослих як спеціальні державні установи вважають своїм обов'язком піклуватись про такі питання, як збереження ресурсів, зміна клімату, справедливості у сфері освіти, рівність між поколіннями. Глобальна освіта в інтересах сталого розвитку потребує не лише додаткового місця у програмних планах, а й чітких варіантів вирішення проблем сталості та ефективного використання ресурсів. Центри освіти дорослих не ухиляться ні сьогодні, ні в майбутньому від вивчення складного наукового тла екологічних проблем.

Центри, таким чином, мають критичний погляд на тенденції, вони вбачають головними в змісті курсів, які є націлені на короткострокові та обмежені переваги, їх цінність та практичність використання. Центри освіти дорослих виступають проти цього скорочення, так як вони представляють собою окреме освітнє наповнення в більш широкому контексті й свідомо піднімають питання, які не завжди є популярними, але служать довгостроковому особистому і загальному благополуччю.

4.3 Умови для успішного подальшого навчання

Перспективний розвиток Центрів освіти дорослих та їх навчальних програм вимагає відповідного зміцнення маркетингу, освітнього консультування, професійного розвитку і співпраці з наукою.

Маркетинг

Збільшення рейтингів подальшої освіти вимагає, поміж всього іншого, зміцнення маркетингу та стратегій зв'язків з громадськістю як на місцевому, так і на національному рівні. Мова йде не тільки про рекламу своїх пропозиції або іміджеву рекламу для бренду Центрів: зв'язки з громадськістю спрямовані насамперед на підтримку мотивації для подальшого навчання в цілому.

Освітні консультації

На додаток до інформації про можливості отримання освіти, розширення освітнього консультування відіграє важливу роль через погано керований ринок безперервної освіти та

невизначені критерії розвитку навичок. Бази даних інституцій подальшої освіти і гарячі телефонні лінії можуть подолати прогалини в інформації, але не замінять особисте освітнє консультування.

Широкий спектр освітнього наставництва через Центри освіти дорослих починається з конкретного навчального консультування в галузі освіти та підтримки кар'єри і закінчується новими формами оцінки компетентності та наданням інформації про способи фінансової освіти.

Центри пропонують себе як приклад «освіти як нагороди»: державних установ без будь-яких комерційних інтересів для забезпечення міжгалузевого консультування в інтересах тих, хто шукає поради. Так як успішне подальше консультування освіти є трудомістким, його розвиток також вимагає додаткових фінансових ресурсів.

Професійний розвиток та безпека персоналу

Щоб забезпечити майбутнє Центрів як навчальної організації необхідно постійно розвивати професіоналізм всього персоналу - це не тільки для безпосереднього інтересу установи, а й для розширення особистого потенціалу і компетентності співробітників .

У багатьох Центрах освіти дорослих також існує проблема пов'язана зі зміною поколінь їх професорсько-викладацького складу та професіоналів з управління персоналом. З метою забезпечення фахової експертизи, яка вже з часом устаткувалась в організації, Центри освіти дорослих повинні залишити відкритою дорогу до працевлаштування, яка дозволяє плавний перехід. За підтримки відповідних департаментів, в даний час розробляється систематичне просування молодих талантів.

Співпраця з науково-дослідними інституціями

Центри освіти дорослих все більшою мірою залежать від достовірних знань про відповідні зміни на ринку і цільових показників, зміни в попиті, а також нового розуміння освіти дорослих. Саме тому Центри прагнуть до співпраці з науковцями та інституціями прикладних досліджень в галузі розвитку. Це наразі базується на угодах DVV з Конференцією ректорів вищих навчальних закладів про взаємний обмін та можливість передачі теоретично-практичних знань і наукових інтересів.

Ця співпраця також повинна мати місце у викладацькій та первісній академічній подальшій освіті. Центри освіти дорослих та університети планують активізувати співпрацю у навчанні мовам, у наданні ключових компетенцій, в пропедевтиці та щодо так званих суспільних наук, в сенсі "суспільного розуміння технічних та гуманітарних наук". Навчальні плани Центрів повинні бути інтегровані в програми в університетах і бути акредитовані відповідним чином.

4.4 Центри освіти дорослих як частина освітнього ландшафту громад

Центри освіти дорослих завжди пропагували себе як доступні локальні центри подальшої освіти для вирішення завдань міського та регіонального розвитку. Це також стосується сучасних вимог інтеграції та участі в розробці місцевих освітніх ландшафтів.

Центри освіти дорослих: Безперервна освіта центрів для міжкультурного навчання

На основі принципів відкритості, плюралізму, інтернаціоналізму, багатомовності, а також вивчення різних культур, Центри освіти дорослих протягом тривалого часу вбачалися як центри з досягнення завдань інтеграції як в спільноті, так і для спільноти. Враховуючи суспільну дискусію з питань інтеграції та імміграції, Центри освіти дорослих зайняли чітку

позицію: вони бачать себе як місце міжкультурного взаєморозуміння і предтечі до інтеграції. Цей профіль, все ж, повинен бути ще більш чітким. Центрам потрібно ще рішучіше закликати людей з міграційним минулим до подальшої освіти і підтримувати їх інтерес до соціальної, культурної та економічної інтеграції.

У всіх інтеграційних зусиллях важливо не розглядати людей з іммігрантського середовища як однорідні групи, а звертатися до них як людей з іншим способом життя, навичками і потребами, і, таким чином, розробляти необхідні програми диференційованої подальшої освіти.

Хоча Центри освіти дорослих вже є ключовими інститутами в галузі мовної інтеграції, вони постійно продовжують диференціацію діапазону курсів німецької мови на вищому рівні. Вони також пропонують іммігрантам курси з поглиблення знань рідною мовою і через мовні курси будують мости до інших освітніх областей.

Загальна та професійна освіта і подальша кваліфікація все більше залежить від зміцнення індивідуальних потреб і мовних навичок. Центри підтримують офіційне визнання навичок і кваліфікації, у тому числі тих, які були досягнуті в країні походження емігрантів. Вони також активізують подальше навчання кваліфікованих іммігрантів, наприклад, пов'язане з доступом до вищої освіти.

Батьківське та сімейне виховання забезпечують можливість для критичного аналізу своїх та зарубіжних стандартів. Центри освіти дорослих надають інформацію про освіту та системи професійної освіти в Німеччині. Допомога дає змогу батькам - емігрантам розвивати свої батьківські навички в чужій системі, і поліпшувати просування можливості своїх дітей. У співпраці з асоціаціями іммігрантів, батьки - емігранти все більше заохочені до участі у міжкультурному навчанні.

Для того, щоб бути вірним своїм принципам і цілям, Центри освіти для дорослих повинні відповідним чином враховувати вказані фактори при наборі персоналу та вчителів із середовища іммігрантів.

Центри освіти дорослих, створюючи міжкультурну організаційну структуру, яка варіюється від оцінки потреб шляхом планування пропозицій до зв'язків з громадськістю, задовольняють таким чином потреби іммігрантів. Вони повинні послідовно бути присутніми в районах і містах з високим відсотком іммігрантів. Послуги в галузі освіти дорослих, такі як інформаційні, консультаційні чи оцінка навичок повинні бути чітко спеціалізовані для іммігрантів як цільової групи.

Для Центрів освіти дорослих є зрозумілим, що вони не просто працюють над інтеграцією іммігрантів, але що вони також не можуть перестати відстоювати інтереси людей з обмеженими освітніми можливостями. Це має рівну цінність для задач інтеграції та соціальної інклюзії.

Центри освіти дорослих в громадських освітніх мережах

Громади активно беруть участь в ініціативах та реформах в галузі освіти з метою покращення можливостей для здобуття освіти на місцевому рівні. Для успішної реалізації на практиці є необхідною співпраця соціальної освіти, академічної освіти і служби підтримки в місцевому освітньому середовищі. Отже, тільки тісна співпраця між установами та об'єднання їх потужностей дозволять надавати високоякісну допомогу всім віковим групам в регіоні, та можливості для навчання протягом усього життя. Це може мати стійкий ефект лише тоді, коли ці мережі будуть посилені завдяки активній участі всіх зацікавлених сторін. Такі мережі зможуть стати сталими та міцними, якщо вони постійно адекватно фінансуються та

постачаються людськими ресурсами.

Центри освіти дорослих знаходяться в авангарді підтримки цього розвитку, вони його ініціювали і іноді здійснюють кроки першими. Їх експертиза заснована на багатому досвіді у сприянні регіональним мережам і стабільному співробітництву з сімейними центрами, школами, агентствами з працевлаштування та іншими зацікавленими сторонами, такими як церкви, асоціації, спілки. Через здатність Центрив до співпраці та їх історично визначене завдання, вони можуть супроводжувати людей безпосередньо й опосередковано протягом усього освітнього життя: від дошкільної освіти (наприклад, за допомогою підвищення кваліфікації працівників освіти і сімейного виховання), в рамках заходів, які супроводжують людей під час школи, завдяки профільній підготовці та кваліфікації до подальшої освіти для літніх людей. Через співпрацю з партнерами в інших секторах Центри освіти дорослих є відповідальними за сприяння транзиту громадян між освітніми рівнями та допомагають підтримувати їх у разі наявності освітніх прогалин. Таким чином, вони сприяють більшій прозорості системи освіти. Функціонування мережі є найважливішою умовою для Центрив освіти дорослих, щоб мати потенціал залучити ті групи населення, які до цих пір були залишені без уваги.

Центри освіти дорослих постійно зміцнюють свою діяльність у громадах, спонукають їх до подальших ініціатив, щоб в концепціях місцевого розвитку були присутні, зокрема, наступні елементи:

- 1. Виправлення освітніх кваліфікацій, робота із знедоленими групами, інтеграційна допомога іммігрантам;*
- 2. Подальша освіта для батьків, вихователів і вчителів;*
- 3. Пропозиції щодо заохочення громадянської активності;*
- 4. Пропозиції, орієнтовані на сталий розвиток, особливо розповсюдження профілактичної освіти та навчання з основ здоров'я;*
- 5. Доповнення до шкільного навчання: очні форми курсів, проекти для школярів у співпраці з асоціаціями та компаніями, сертифікація існуючих навичок;*
- 6. Тимчасова підтримка, наприклад, професійне орієнтування, підготовка та консультування діяльності; курси і семінари підготовки до школи; курси першого семестру, підготовка для вступу до університету для кваліфікованих осіб без шкільні атестатів;*
- 7. Інтермодальна освіта і подальше консультування освіти;*
- 8. Інноваційні проекти, як підключають різні освітні сектори.*

Центри докладають зусилля, щоб при заходах, орієнтованих на розвиток регіональних мереж, їх базові функції з обслуговування та постійний розвиток ключових компетенцій не постраждали. Центри повинні залишатися пізнаваними як незалежні місця в муніципальних навчальних ландшафтах.

Потужні зв'язки також виникають з асоціації Центрив освіти дорослих між собою. Це означає, що Центри систематизують і стандартизують свої пропозиції в регіонах, синергійно використовують кадрові ресурси, розвивають спільні регіональні інноваційні проекти та мають спільний маркетинг.

4.5 Інвестиції в майбутнє для потужності Центрів освіти дорослих

Подальша освіта є важливою для всіх. На жаль, фінансування безперервної освіти, хоча з регіональними варіаціями, було вже більш і більш зменшеним протягом багатьох років. Ця тенденція повинна бути зупинена.

Державний сектор має зобов'язання!

У сфері освіти, межі між «турботою» держави і «дозволом» держави чітко проглядаються. Враховуючи явне протиріччя між важливістю продовження освіти для майбутнього, з одного боку, і відсутністю визначених пріоритетів і розподілу ресурсів на свою користь, з іншого боку, в 2006 році Європейський Союз оголосив про термінову необхідність поліпшення фінансування подальшої освіти держав-членів. Цей заклик залишається практично не почутим в Німеччині. Криза освіти в Німеччині є локальною, бо надто мало уваги приділяється подальшій освіті для всіх. Великі сектори і групи населення позбавлені тих основ, які б дали змогу адекватно реагувати на сучасні вимоги щодо відповідальності та автономного навчання. Заплановані цілі не зможуть бути досягнуті, якщо Безперервна освіта розглядатиметься як «приватна вулиця з одностороннім рухом».

Центри освіти дорослих завжди будуть активно просувати освітні зміни в політиці, що в результаті призводитиме до створення відкритих та рівних можливостей, ефективної та кооперативної системи безперервної освіти. Довгостроковий успіх в майбутньому може бути досягнутий тільки при державній підтримці, в якій підкреслюватиметься важливість подальшої освіти та забезпечуватиметься належне фінансування. У зв'язку з цим, структурне недофінансування місцевих громад закликає держслужбовців до виконання фінансових зобов'язань (передбачених їх юрисдикцією щодо освіти), які виконують свої обов'язки менше і менше.

Перспективи:

Центри освіти дорослих мають надію на зростання бажання політиків кардинально підняти планку витрат на освіту і, таким чином, приймати до уваги безперервну освіту як явище з таких міркувань :

У майбутньому, все більше людей будуть навчатись заочно чи визнавати свою кваліфікацію через сертифікацію самостійно отриманих знань, можливо, в Центрах освіти дорослих, і тим самим витратити на навчання менше часу.

Трудове життя людей буде більше. Їхні можливості подальшого навчання та працевлаштування повинні бути вчасно заохочені і розвинені;

Все більш зростаюча кількість літніх людей повинна бути повноцінно поінформована про суспільство і політику, а також бути максимально залучена до її формування;

Багато тих, хто не має доступу до освіти, мусять отримати її завдяки подальшій освіті та брати участь, таким чином, в соціальному розвитку;

Є не задоволеними багато соціальних, культурних та економічних потреб інтеграції людей з міграційним минулим і, відповідно, це вимагає постійних зусиль для програм безперервної освіти.

Виклики є дійсно величезні. Для підтримання внутрішньої гармонії та широкого процвітання, а також інтересів соціальної справедливості, повинна бути можливість для вирішення цих завдань. Всі учасники несуть відповідальність. Ми, Центри освіти дорослих

взяти на себе цю відповідальність. Наш досвід і успіхи є найкращим доказом того, що інвестиції в Центри освіти дорослих є інвестицією в майбутнє.

Подальша освіта є невід'ємною частиною безперервної освіти. Її фінансова безпека і ключові установи є і залишатиметься незамінною. Те, що ми пропагуємо і те, за що ми боремося - це сильні Центри освіти дорослих!

Узагальнення : Чому варто інвестувати більше у Центри освіти дорослих?

- *Центри освіти дорослих є єдиними установами, що надають послуги продовженої освіти, і при цьому враховують освітні інтереси багатьох людей в різноманітних ситуаціях; культивують кооперацію з іншими інституціями в галузі Безперервної освіти і таким чином підтримують місцеву громаду як місце для життя та бізнесу;*
- *Центри освіти дорослих гнучкі в своїй діяльності та здатні достойно зустрічати соціальні виклики та допомагають слухачам підлаштуватися під зміни, схилити до себе групи з особливими потребами та впроваджувати регіональні та національні освітні кампанії завдяки суспільному інтересу;*
- *Центри освіти дорослих та їх цінності - освіта для всього населення, навчання базовим навичкам, підтримка існуючого потенціалу – наносять зустрічний удар по зростаючому соціальному розмежуванню;*
- *Центри освіти дорослих, в перспективі працюють більш ефективно з економічної точки зору в порівнянні з іншими схожими інституціями, і тим самим привносять набагато більше, ніж першопочатково потребують;*
- *Центри освіти дорослих є компетентними та інноваційними установами, які успішно імплеметують принципи Безперервної освіти на практиці;*
- *Центри освіти дорослих - надійні партнери, ніяким чином не прив'язані до певного віросповідання чи політичних вподобань;*
- *Центри освіти дорослих мають великий вплив та «видимість», національне покриття, створюють можливості кожного для доступу до освіти, працевлаштування, культури, публічного життя – і цим самим суттєво підвищують привабливість міста та регіону.*